

הלכות שבת סימן שכח

באר הגולה קסה

ב יומא ש"ב ג ר"א"ש
בליקא ותשובה קלל
כו ד קתנות סיד
מיקרא דבא ה שם
כעא דנפשה 1 כן
פוש תר"י בפרק יד
דשבת מיקרא דרב
המנונא דבר שאין בו
סכנה וכו' בשבת
כ"ט

היו: י"ג יכל הנריו לחלל שבת דכבר שלש בו סכנה הרי זה משבח, אפלו אם (1) מתקן עמו דבר אחר. כגון שפרש מעודה להעלות תינוק שנפל לנהר וצד עמו דגים, (לה) וכן כל כיוצא בזה: יד יהיה חולה שיש בו סכנה צריך בשור, (1) (לט) שוחטים לו, ואין אומרים נאכילנו נבלה. אבל אם היה החולה צריך לאכילה לאלתר ונבלה מוכנת מיד והשחיטה מתאחרת לו, מאכילין אותו הנבלה: טו האמרוהו (פרוש, החב"ננו במחלתו ושצרו) הרופאים שצריך גרוגרת אחת, (מ) ורצו עשרה (מא) והביאו לו כל אחד גרוגרת, כלם פטורים. *ויש להם שכר טוב מאת ה', (מב) אפלו הכריא כראשונה: טז האמרוהו לשתי גרוגרות ולא מצאו אלא שתי גרוגרות בשני עקצין ושלש בעקצין אחד, פורתים העקצין (מג) שיש בו שלש. ואם היו שנים בעקצין אחד, (מד) לא יכרתו אלא העקצין שיש בו שנים. הגה ואם הדבר בהול אין מדקדקין בכך, שלא יבוא לידי דחי ועכוב (הגהות מרדכי פי' מפניו): יז יחולה שנפל

באר היטב

ממנו תרומה ונאכילנו הלין בפני עצמו ותרומה בפני עצמה דממעט באסור צריך טפי; וגם למיד דמאכילין אותו תרומה, אמאי הוצרך לתת טעם דטבל חמור תרומה תנא לכתו, הפוק לה דאפלו דנימא דטבל תרומה שרים כ"מ כוטב שיאכילנו תרומה טשים דקא ממעט באסור טמה שיאכילנו טבל דמפיש באסור דעל כל זית וזית חיב, וק"ל. ועתה תנשים מקורב באו ספר פרשת דרכים וראיתי שם שהקשה פן, ע"ש פלפול הריף הדרש נחמד ע"י, ועין מה שפרשן ע"י ה"דאגרו"ן. וכתב הנ"מ: אם צריכים לתמם לו זין ומלא ישראל ורחם האינדיהודי ומוטב שיתנסף הין משתחלל שבת, ע"כ, ובי' בדי"מ שבינן שאסורו מן דבריהם מפר, וגם אסורו קל מאד, ע"כ; וגם בתשובתו מתיר רמ"א אפלו לחולה שאין בו סכנה לשחות קתם זינס, וצ"י בדי"ד סימן קכה ס"י דאפשר בלא נסוף, וצ"י סימן שיח ס"יג, כ"א. וט"ז קתב דטוב יותר שישאל יחמם, פי' אם יתנסף אז על כל טפה וטפה ששוחתה עושה אסור, כמו הטעם בנבלה, וכ"פ ה"ב"ח, ע"ש:

באור הלכה

* ויש להם שכר טוב. עין משנה ברוח ששכתתי דמורי דכל אחר חשב שהוא קדים לחבור, ומורי בחלי בהול, דאם לא כן מספיקא שאסור להרבות בגבירי, ומי עדיף זה מהא דמספקין אי תרי בתרי צקצין או הלתא בתרא עקצין. אלא דמיכא דאינו בחלי משבינן בכל דבר למקל המוליל, וראיתי באלה נכה סעוף א שחביא בשם תשובת הרמ"א, דאפלו שנים יכולים לעשות מלאכה אחת כמו בחל; ונראה דמורי שצ"י שנים אפטר ששכחא נגמרת המלאכה מנה, אבל

משנה ברורה

דלא מנהג ותיקין הוא, דאף שזכור לעשות על-ידי אינדיהודי, מפל מקום הישראל ירו בדבר יתרה, ולכן אם יש אפלו ספק העולה ויש סכנה בכריה, פל הנריו הרי זה משבח⁽⁴⁴⁾: י"ג (לה) וכן כל כיוצא בזה⁽⁴⁶⁾. כגון (טו) נפל תינוק לבור, עוקר חוליא ומצלהו אף-על-פי שהוא מתקן פה מדרגה בשעת עקירתו. ונעל הדלת בפני התינוק, שובר הדלת ומוציאו אף-על-פי שהוא מפצל אותם כמין עצים שראויים למלאכה, שנעשים כמין נסרים או קסמין להדלקה. אפלו הכי מתר השבירה שפא יבעת התינוק וימות, ולא אמרין שאפשר לקרקש להתינוק באגוזים מבחוץ עד שזכיא הנפספת, ואפלו אם היה צריך להחוליא ולהנפספין ונתקסמין גס-כן שרי, (יז) פיון שאינו כמון לזה⁽⁴⁷⁾: י"ד (לט) שוחטים לו. הרבה טעמים נאמרו על זה: (יח) יש אומרים משום דשבת התרה אצל פקוח נפש⁽⁴⁸⁾, ולכן שוחטין לו כדרך ששוחטין ביום-טוב, ואפלו אסור דרבנן אין מאכילין אותו במקום שאפשר לו לשהט, מטעם זה. (יט) אבל הרבה ראשונים כתבו דשבת רק דחונה היא, (כ) אלא הטעם הוא דשמה יהיה קץ באכילת נבלה ולא יאכל ויתמכר⁽⁴⁹⁾. ובבית-יוסף הביא עוד טעם בשם הר"ן, דבנבלה עובר על כל פנות מקמה וקמיר מאסור לאו דשבת⁽⁵⁰⁾, ועוד טעם עין שם. וילפי זה בודאי מוטב לעבור ולהושיט לו אסור דרבנן משנחלל שבת באסור סקילה. והנה אם החולה אומר שאין קץ באכילת נבלה ויש נבלה מונח לפניו, אם מתר לשהט עבורו, עין באהרונים, ועל-פל-פנים לענין קטן, בודאי נראה דטוב יותר להאכילו בשור נבלה ולא לשהט אדם עבורו בשבת⁽⁵¹⁾. כתב בהגהות מרדכי: אם צריך להרתיח זין עבור חולה, ומלא ישראל ורחם האינדיהודי, ומוטב שיתנסף הין משיחלל שבת, והטעם עין בדרך-מש"ה שכתב, פיון שאסור קתם זינס אינו אלא מדרבנן, וגם אסורו קל ואין החולה קץ בו, לא דמי לנבלה, ולכן מוטב שיתם האינדיהודי אם הוא מונח לפניו, שלא ישחא על-ידי זה, וכפ"ל בסעיף יב בהצ"ה; (כא) וחור, דקנא לן פיונה-דעה סימן קכה סעיף י, דאינדיהודי המוליד פלי פתוח וישאל משמרו שלא יתנסף שרי, אם-כן אפשר לתקמו על-ידי אינדיהודי פלי נסוף. (כב) ומפל מקום המקל בחולה שיש בו סכנה להחם בעצמו אין למחות בידו⁽⁵²⁾, דיש לו על מי לסמוך, עין בס"ז בסעיף-קטן ה: טו (מ) ורצו עשרה. שכל אחד חשב שהוא קדימם⁽⁵³⁾. ועין בבאור הלכה: (מא) והביאו לו. מרשות-הרבים, או תלשו בשבת: (מב) אפלו הכריא כראשונה. פרוש, שהביאו לו (מג) כנה אחר זה, וכבר אכל ממה שהביא לו הראשון והכריא, אפלו הכי כלם פטורים מחטאת⁽⁵⁴⁾, משום דכל אחד חשב שהוא קדימם, ולא לבר שפטורים, אלא יש להם גם שכר טוב עבור משתבתם הטובה: טז (מג) שיש בו שלש. דכזה ממעט החלול, שאינו קוצר אלא פעם אחת: (מד) לא יכרתו אלא וכו'. דרובי בשעורא⁽⁵⁵⁾ שלא לצרף אסור⁽⁵⁶⁾. ומכאן נראה פשוט

שער העינין

(טו) גמרא, ודוקא בגמרא-אברהם, אף שנים שבתהרות מרדכי משמע קצת דאין להקל בזה, והאלהי רבה מאן בזה, עין שם: (יז) פרי-מדרים בשם הלחם משנה, עין שם, אולם בעקר דבר זה יש דעות בין הראשונים. פי' הנה בחודשי רבי עקיבא אינו הביא בשם הר"ן להקל בזה, וכן בבחי"ג בפרק כג מהלכות שבת גורס בסוגיא דיומא אף-על-רב דמתפנן לצוד פורי, וכן באידך פלחה, וכן ברוקח סימן קט פתב אף-על-פי שמתפנן לקלאכה ולהציל הרי זה משבח. אכן ברי"ף וברא"ש הגרסא ואף-על-רב דמתבר כשיפוי, ואחר הרי"ף נמשך גם הרמב"ם שלא הזכיר ואף-על-פי שמכונן לזה ונשמט זה מהלחם-משנהו, וכן ברבנו יוחנן נתיב יב משמע גס-כן ולא כמון לזה אלא שכלא זה צריך לזה, וכן פתב במאירי סוף יומא שלא יכפן לזה, אף לכל הדעות מורי שאינו מרבה בפעולה שזכיר זה, פן נראה ברוי: (יח) הרא"ש בשם הר"מ: (יט) הרמב"ם בפרק ב מהלכות שבת ותרשבי"א ותר"ן, הובא בבחי"יוסף: (כ) הרא"ש: (כא) מנך אברהם, ולפי זה נסמלק מה שכתב ס"ז בסוף סעיף-קטן ג. אף לשי מה שכתב בסוף סעיף-קטן ה צדן יש להקל בזה: (כב) שלחן-עצ"י ששים: (כג) גמרא:

הלכות שבת סימן שבת

מחמת חילוי למשקב (מה) ואין בו סכנה הנה או שיש לו מחוש שמצטער וְחַלָּה מִמֶּנּוּ כַּל גּוֹפוֹ, שָׁאָר אַף-עַל-פִּי שְׁהִלְךְ. כִּנְפַל לְמִשְׁקֵב דָּמִי (המגיד פ"ב), (ד) (מו) אומרים לאינו יהודי (מו) לעשות לו רפואה, אָבָל אֵין מְחַלְלִין עָלָיו אֶת הַשֶּׁבֶת פֶּאֶסוּר דְּאוֹרְיָתָא (מה) אָפְלוּ יֵשׁ בּוֹ סַכְנָת (מט) אָבָר. וְלַחֲלַל עָלָיו יִשְׂרָאֵל (י) פֶּאֶסוּר הַרְבֵּנָן מְדַבֵּי, "יֵשׁ מְחַיִּירִים (נא) אָפְלוּ אֵין בּוֹ סַכְנָת (נב) אָבָר. "יֵשׁ אומרים שאם יש בו סכנת אבר עושין (נג) ואם אין בו סכנת אבר אין עושין. "יֵשׁ אומרים שאם אין בו סכנת אבר (נד) עושין בשנוי, ואם יש בו סכנת אבר עושין בלא שנוי. "יֵשׁ אומרים אָפְלוּ יֵשׁ בּוֹ סַכְנָת אָבָר אֵין עוֹשִׂין לוֹ דְּבָר שְׁהוּא (נה) נִסְמָךְ לְמַלְאכָה דְּאוֹרְיָתָא, וְדַבְרִים (נו) שְׂאִין פְּהֵם סְמָךְ מְלָאכָה עוֹשִׂין אָפְלוּ אֵין בּוֹ סַכְנָת אָבָר. וְדַבְרִי (נז) הַסְּבָרָא הַשְּׁלִישִׁית נְרָאִין: הֵגֵה (נח) מִפְּרַ לומד לאינו יהודי לעשות (י) מבשיל לקטן שאין לו מה לאכל, דַּסְתָּם צְרִכִי קָטָן כְּחוּלָה שְׂאִין בּוֹ סַכְנָת דָּמִי (רי) יֵהֵם נִיב חִיט וְרַמְבַּיִן וְרַשְׁבֵי"א, וְכַל שְׂאִסוּר לַעֲשׂוֹת עַל-יְדֵי יִשְׂרָאֵל. אָפְלוּ עַל-יְדֵי הַחֹלָה כְּעֶצְמוֹ אִסוּר, אָבָל כְּשֶׁעוֹשֶׂה לוֹ הַאֲינוּ-יְהוּדִי (נט) מִפְּרַ (יז) לַחֹלָה (ס) לְסַעֲדוֹ קָצָח, דְּפִסְצֵעַ (סא) אֵין בּוֹ מִמֶּשׁ (ביי): "יח לְהַקִּיז דָּם (סב) וְנַצְטַנָּן, עוֹשִׂים לוֹ מְדוּרָה אָפְלוּ בַתְקוּפַת מַמּוּז: "יט חֹלָה שְׂאִין בּוֹ סַכְנָה, (יג) (סג) מִפְּרַ כְּבִשְׂוֹלֵי אֵינָם-יְהוּדִים: כ' אֵין גּוֹתְנִין זֵין

באר היטב

יכול לעשות בלתי הישראל אסור, ומשמע שם דאפלו במלאכה דאוריתא מסתעף אין בו משל מ"א. וכתב הט"ז: כבר נכתבו חסידים דוקא דוקא בשעה שחאנו יהודי עוסק בה ולא ישקרום לפניו כלל, עמ"ש קס"ק ב וכתב עוד דמלשון זה משמע דדוקא לחולת הטר בסיוע קצת אבל לא לאחר, ואינו ידע בה טעם לחלק, ונראה דלאו דוקא קאמר לחולה אלא ה"ה באמה, ע"ש: (יג) מפר. ואם

(ט) אומרים לא"י. ודוקא שצריך לה בשבת עצמו, רד"ן, מ"א: (ט) עושין בשנוי. והיא סבבה מג' שנראים דכרי, ועין סעיף זה בבי"ו והאחרונים וכו' אהרן: (י) תבשיל. ומפר להאכילו סקצה בידים אם א"א בע"א, או"ה: (יז) לחולה לסייע. הינו שבלא"ה נמי מתעבדא אלא שפסיע קצת, כגון אינו יהודי שפוחל העין וישאל סוגר ופוחת העין שיקנס בו הפחול, אבל אם אינו

משנה ברורה

לעשות בעצמו, (לג) אם לא היכי דאי אפשר לעשות על-ידי אינו יהודי, מודד לדעה השלישית דמתר על-ידי ישראל בשפוי: (נד) עושין בשפוי. הינו האסור דנכונן, ואין צריך לחפש אחר אינו יהודי: (נה) נסמך למלאכה דאוריתא. כגון לכהל עין [בסוף החלי שאין בו סכנה, וקדלעיל בסעיף ט], שהיא כפוחב: (נו) שאין בהם נכו'. כגון הני שמוכרין בסעיף מג, צנן שם: (נז) הסבבה השלישית. הינו שמתר לעשות אפלו כל השבותים, ורק על-ידי שנוי, אם הוא חלי כל הגוף ואין בו סכנת אבר, ואם יש בו סכנת אבר⁶⁰ אין צריך שנוי כלל⁶¹, וכן פסקו הט"ז ומגן אברהם, וכן כתב הגר"א שדעה זו עקר שהיא דעת רוב הפוסקים: (נח) מתר⁶². ואם (לג) אין המינוק רוצה לאכל כי אם על-ידי אמו, מתר לאם להאכילו אפלו חלבו אינו יהודי ובשלו, אף-על-גב דמטלטלת מקצה⁶³, (לד) ועין בפרי-מדרים דמצדד קצת דכעי שנוי. כתב בחי"א אדם: צריך לנהר שלא לתן המאכל בעצמו לקברה, דאחד גותן מיז ואחד שופת את הקברה, הראשון פטור אבל אסור: (נט) מתר לחולה. לאו דוקא חולה, (לה) והוא הדין אחר, אלא דארתא דמלמא נקט: (ס) לסייע קצת. הינו היכא שבלאר הכי נמי מתעבדא אלא שמסיע מעט, כגון אינו יהודי שפוחל את העין וישאל סוגר ופוחת את העין שיקנס בו הפחול, אבל אם אינו יכול לעשות בלתי ישראל אסור, ומשמע דאפלו במלאכה דאוריתא מסיע אין בו ממש (סא) אין בו ממש. עין בט"ז כמה שכתב פנה, וצנן לעיל במשנה ברורה סעיף-קטן יא שהרבה אחרונים חולקים על זה: "יח (סב) ונצטנן. משום דסכנה הוא בסתמא, ואפלו על-ידי ישראל שרי⁶⁵, (לו) והוא הדין לשאר חלי שיש בו סכנה אם קר לו עושין מרותה להתחמם, דסתם חולה מסכן הוא אצל צנה. (לו) ואם אפשר על-ידי אינו יהודי, יעשה על-ידי אינו יהודי: "יט (סג) מתר כבשולי אינם יהודים. ואף-על-גב דשאר אסור דנכונן אסור לחולה שאין בו סכנה לאכל ולשתות⁶⁶, פדאיתא ביונה-דעה

הוא הדין לענין שאר מלאכות, כגון בשול וכדומה, אפלו אם היא בקברה אחת אסור לבשל ולעשות בשאר מלאכות רק מה שצריך עכשו בצמצום⁶⁷, ואם הדבר פהיל אין מנדקדקין בכה, וכדלקמיה [ח"א]: "יז (מה) ואין בו סכנה. רוצה לומר, סכנת מות, ובין יש בו סכנת אבר או לא: (מו) אומרים וכו'. ודוקא כשצריך לה רפואה בשבת עצמו, (מז) היא פשאין צריך לה בשפת ימתינ עד מוצאי-שבת, אבל כשאש סכנה אסור להמתין [פמ"ג]: (מז) לעשות לו רפואה. אפלו במלאכה דאוריתא, (מח) והוא הדין שאר צרכיו, כגון לאפות ולבשל וכיוצא באלו, אם צריך לקר: (מח) אפלו וכו'. דלא הטר לישראל לעבר על אסור דאוריתא כל זמן שאין נוגע לפקידים נפש ממש: (מט) אבר. עין לעיל בסעיף ו וסעיף ט ויש אברים שנוגע לפקידים נפש, (כו) והוא הדין כיוצא בזה בשאר האברים אם הרופא אומר שאם לא ירפאו האבר ייחל לבוא לפקידים נפש, הרי הוא פשאר חלי שיש בו סכנה: (ג) פאסור דרבנן. הינו (כז) כל השבותים ואפלו בלא שנוי, ומשמע דסיבא לה דבמקום חלי לא מרו: (נא) אפלו וכו'. דאם יש בו סכנה אפלו רק לאבר אחד, לכל הדיעות [לכר מדעה אחרונה, עין שם] מתר לישראל לחלל עליו בכל השבותים לרפואתו (כח) ואפלו אינו חולה כלל בכל הגוף. פתב בסניי-אדם: כל דבר שמתר לעשות על-ידי ישראל פחלי שאין בו סכנה, אפלו יכול לעשות על-ידי אינו יהודי מתר: (נב) אבר. ואדלעיל פריש הפסיע קאי, שהיא חולה שנפל למשקב או שמצטער הרבה וחלה מזה כל גופו, (נט) אכל אם בכל גופו אינו חולה כלל רק שהוא חולה באחד מאבריו, וגם באותו האבר אין סכנה, לכלי עלמא לא שרי לחלל כי אם על-ידי אינו יהודי, (ג) וגם דוקא בדבר שהוא משום שבות בעלמא, דאי על-ידי אינו יהודי נעשה שבות דשבות ושרי במקצת חולה, וכדלעיל בסיומן שז סעיף ה⁶⁸: (נג) ואם אין בו וכו'. אף דהוא חולה הפחול כל הגוף, סיבא לה דאסור לעשות על-ידי ישראל. וקדעה זו השנה (לז) אפלו בשנוי אסור

שער העירון

(לז) מנג'אברהם בשם רד"ף: (כה) רמב"ם בפרק ב מהלכות שבת: (כו) פשוט: (ז) אפלו דבר שהוא נסמך למלאכה דאוריתא דלדעה רביעית אסור: (כז) מנג'אברהם ושא: (כח) מנג'אברהם בשם המגיד-משנה שהוא דעה זו, וכן פתב הגר"א: (ל) מנג'אברהם ופרי-מדרים: (לא) הגר"א: (לב) שם: (לג) אסור והטר ופגן-אברהם: (לד) ולפי דבריו מושב דלא תקשה מלעיל ש"ט סעיף א, עין שם⁶⁴: (לה) ט"ז: (לו) עין בבאור הגר"א שכל הפוסקים חולקין על הרמב"ם שמהמיר צנה, וכן פסק ה"ה ואל"ה רבה לקמן פסיון של סעיף ו: (לז) שם:

הלכות שבת סימן שבה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק מד]

רק מה שצריך עכשו בצמצום⁶⁷.

הקטן כחולה שאין בו סכנה, ובשו"ת אור לציון (ח"ב פ"א תשובה ד) כתב, שמסתמת כל הפוסקים משמע שער שיהא הקטן בן י"ג שנה דינו כחולה שאין בו סכנה.

וכל זה, כתב החזו"א (א"ח סי' נט ס"ק ד) שאינו אלא ברעב של שעה מהעט, שאין סכנה בדבר, אבל רעב שרגילים להקפיד עליו, נחשב כסכנה לתינוק, ונדון כפיקוח נפש לכל דבר, והוסיף, שבזמנינו שמצויות מחלות בתינוקות, נראה שכל ספק שמא ייגרם לתינוק קלקול מעיים או כאב או חום כל שהוא, הרי זה בכלל ספק סכנה, כיון שעלול הדבר לגרום לחולי, וכל חולי בתינוק נדון כספק סכנה, ואף אם יכול לנסות להאכילו מאכלים שאין התינוק רגיל אליהם, דעת הגרש"ז איננו ערבה (שולחן שלמה ס"ק לב אות ב) שאין צריך לעשות כן, ויש להאכילו את המאכלים שרגיל בהם.

[משנ"ב ס"ק מו]

אומרים וכו'⁶⁸.

ולענין שאר צרכי התינוק שאינם צרכי אכילתו, כתב התהלה לחד (ס"ק כד) שאין התינוק נחשב כחולה שאין בו סכנה, מאידך, בביאור הנרי"א (סי' ז"ה מותר) כתב שחכמים התירו לעשות ע"י נכרי את כל צרכיו של התינוק, וכן כתב השו"ע הרב (ט"ב). ובשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' כה) הכריע שיש להקל בדבר, וכן כתב בשו"ת אור לציון (שם), וכן דעת הגרש"ז איננו ערבה (נשמת אברהם ח"א ס"ק נד).

[משנ"ב ס"ק נב]

ושני במקצת חולה, וקדלעיל בסימן שז סעיף ה⁶⁹.

63 ואף שמבאר לעיל (סי' ש"ח ס"ק טו) לענין פרי שמחזיר לעץ ונגמר גידולו, שאם חושב מערב שבת לקרצו לצורך חולה, מועילה מחשבתו ואינו נחשב כמוקצה, ביאר הגרש"ז איננו ערבה (ש"כ פ"א הע' רה' ובח"ג שם) שכיון שחלב החלב בשבת, ובערב שבת לא היה בעולם, אי אפשר להכינו והרי הוא מוקצה, ועוד, שכוון שהדיתר לבשלו אינו אלא על ידי נכרי, דינו כמוקצה.

[משנ"ב ס"ק נז]

יש בו סכנת אבר⁶⁰ וכו', אין צריך שגוי קליל⁶¹.

[שעה"צ ס"ק לח]

וקפי דבני קטב ולא תקשה מקיל ש"ט סעיף א, עין שם⁶⁴.

64 שם כתב השו"ע שאסור לאב לאחוז בידו של תינוק ולחלך עמו כשדינו בידו של התינוק, שיש לחוש שמא יפול הדינו ויבא האב להרמו, וכתב המשנ"ב שם (ס"ק ד), שכיון שהחשש הוא שמא יטלטל האב את המוקצה בידים, לא התירו לו לילך עם בנו אפילו כשנוגע הדבר לחשש חולי הבן, כיון שאין בזה חשש סכנת נפש, וראה מה שכתב הגרש"ז איננו ערבה (שולחן שלמה שם ס"ק ב). אמנם בשעה"צ לקמן (סי' תרנ"ח ס"ק ג) כתב שמה שהתירו בירושלמי (כוכה פ"ג הי"א) להניק ערבה לצורך חולה בשבת, הוא מכיון שאין איסור טלטול מוקצה בשביל חולה.

[משנ"ב ס"ק סב]

ואפילו על-ידי ישראלי שגוי⁶⁵.

65 ולגבי חולה שאין בו סכנה, כתב לקמן (סי' של ס"ק כא) שאם הוא צריך למדורה עושים לו על ידי נכרי.

[משנ"ב ס"ק סג]

דשאר אסורי דרבנן אסור לחולה שאין בו סכנה לאכל ולשתות⁶⁶.
66 ודבר האסור באכילה מחמת מוקצה, מצד בשו"ת רעק"א (מהדו"ק סי' ה) שאסור ליתנו לחולה שאין בו סכנה לאכלו. והחזו"א (א"ח סי' מד ס"ק ה) מצד להתיר.

57 והעושה מלאכה שטייך בה להרכות בשיעורים, כגון בישול וכדו', עבור חולה שיש בו סכנה, כתב השו"ע לעיל (סי' ש"ח ס"ב) שאסור לבריא ליהנות ממנה, שמא ירבה בשיעורים בשביל הבריא, ומה שכתב הרמ"א (שם) לענין הקוצץ פירות מהמחזיר לחולה בשבת, שאסורים הפירות לבריא משום מוקצה, ולא אסר משום ריבוי בשיעורים וראה ערוך השולחן ס"ד שהקשה כן. ביאר הגרש"ז איננו ערבה (ש"כ פ"א הע' קט) שכיון שהאיסור לתלוש עוקץ שיש בו פירות רבים חמור בעיני הבריות יותר מהאיסור לבשל יותר מהצריך, לא חששו בו חז"ל שמא ירבה בשביל הבריא.

58 ואמירה לעבר נכרי של ישראל, כתב השו"ע לעיל (סי' ש"ד ס"א) שיש סוברים שאסורה אף בחולה שאין בו סכנה, כיון שמלאכת עבר אסורה מדאורייתא, ואין לעשות כן אלא בפיקוח נפש, וכתב המשנ"ב שם (ס"ק טו), שיש להחמיר בדבר.

59 על גרדי מצטער ומוקצת חולי ודיניהם, ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק א ו-א).

60 ואפילו בספק סכנת אבר, כתב הגרש"ז איננו ערבה (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' לד אות לו) שמותר לעשות מלאכה דרבנן, משום שלא החמירו רבנן בשלהם יותר מדין תורה.

וגם אם לא יאבד האבר לגמרי, אלא רק ינזק באופן קטע, כגון שישאר האדם צולע, או שיתפקד באופן חלש, דעת הגר"מ קרליץ (חו"ט שני שבת ח"ד פ"ט ס"ק כז) שנחשב הדבר כסכנת אבר, וצלקת, אף שמכערת מאוד את גוף החולה, דעת הגר"מ קרליץ (שם) שאינה נחשבת כסכנת אבר.

61 ולכבות את הנר כדי שישן החולה וכדו', שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופה, כתב לעיל (סי' רע"ח ס"ק ג) שכיון שיש בכך צד חיוב לכו"ל עלמא, אין להקל, ובשו"ת הלכות (סי'ט) הסתפק אם סוניתו להחמיר אף כשיש סכנת אבר, אמנם דעת הגרש"ז איננו ערבה (ש"כ פ"א הע' ח"י) שבמקום סכנת אבר יש להקל בזה, ולענין ביבוי הנר בשינה, ראה מה שכתבנו לעיל שם.

[משנ"ב ס"ק נח]

מתר⁶² וכו', אף-על-גב דמטלטל מוקצה⁶³.

62 והגיל שבו נחשב קטן כחולה שאין בו סכנה שמותר לתת לו חלב טמא, כתבו הערוך השולחן (ס"ב) והקצות השולחן (סי' קלד בדה"ש ס"ק יח), שכל זמן שצריך הילד לאכול אוכל מיוחד, נחשב הוא כקטן לענין זה, ובשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' ע"ח) כתב שער תשע שנים נחשב זה.

המשך מעמוד קודם

להתיר גם ריבוי בשיעורים, ביאר בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' עז) שלא התירה התורה אלא כשמוסיף במחשבתו שתהיה המלאכה גם לצורך מלאכת איסור, שרק 'מלאכת מחשבת' אסרה התורה, אבל לא מחשבה בלבד, אולם הימרבה בשיעורים הרי הוא מוסיף במלאכה עצמה, ולפיכך אסור הדבר [וע"ש שביאר באופן נוסף].

שם שבספרו אהבת חסד (פ"ג נתיב החסד אות ב) בירר שהעיקר כדעת הסוברים שאסור הדבר מהתורה, ובספרו מחנה ישראל (פ"א אות ב בהג"ה) כתב, שבמקום הרחק אפשר לסמוך על דעת הסוברים שהעושה כן אינו חייב הטאת.

ואף שלעיל (ס"ק לח) כתב שמותר לעשות מלאכה לצורך פיקוח נפש אף כשמתכוין עימה גם למלאכת איסור, ואם כן ראוי היה

